

רשות ניירות ערך

מחלקת השקעות

רח' כנפי נשרים 22, ירושלים 9546434

טל': 02-6556565

פקס': 02-6597565

www.isa.gov.il

10 אוגוסט 2016

ו' אב תשע"ו

לכבוד

בעלי הרישיון, התאגידים הבנקאיים העוסקים ביעוץ השקעות ומנהלי קרנות הנאמנות

א.ג.נ.,

הנדון: ממצאי ביקורות בנושא התמחות

ביום 10/3/2014 נכנסה לתוקף ההוראה בדבר התמחות נאותה שמטרתה היא לצקת תוכן למושג "התמחות נאותה", ומובאים בה כללים מנחים למתמחה ולמאמנו.

במהלך השנתיים שחלפו בוצעו ביקורות בנושא התמחות ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות או בניהול תיקים על ידי סגל היחידה לביקורת ולהערכה, בשיתוף עם מערך הרישוי במחלקת השקעות. הביקורות נערכו בחברות ייעוץ השקעות, חברות שיווק השקעות, חברות ניהול תיקים, חברות לניהול קרנות נאמנות ואצל יועצי השקעות ומשווקי השקעות עצמאיים, וכללו ראיונות עם מתמחים ומאמנים במהלך תקופת ההתמחות. בין אלה נכללו גם ביקורות לגבי מתמחים אשר קיבלו פטור חלקי מהתמחות בניהול תיקים לצורך המרת רישיונם מרישיון יועץ השקעות או משווק השקעות לרישיון מנהל תיקים.

ממצאי הביקורות הועברו לגופים המבוקרים ובוצע מעקב לגבי אופן הטיפול בהם.

המסמך המצורף כולל סיכום המתייחס לתובנות שעלו מממצאי הביקורות. יודגש כי מסמך זה אינו משקף את כלל הממצאים שעלו בביקורות השונות, אלא תובנות עיקריות שסגל הרשות מצא לנכון לתת להן פומבי, במטרה להביא בפני ציבור המפוקחים את עמדת הסגל בעניינים אלה ועל מנת לתרום לשיפור התנהלותם ולהימנע מהפרות הוראות הדין.

סגל המחלקה עומד לרשותכם לצורך מתן הסברים נוספים ככל שיידרש.

בכבוד רב,

דוד מיכאלי, רו"ח

ראש מדור ביקורות ציות - היחידה לביקורת ולהערכה

ליקויים שנמצאו בביקורות בנושא התמחות שנערכו אצל מנהלי תיקים, מנהלי קרנות נאמנות, יועצי השקעות ומשווקי השקעות על פי פרק ב' לחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן: "חוק הייעוץ") והוראה בדבר התמחות נאותה, לפי סעיף 28(ב) לחוק הייעוץ (להלן: "הוראת ההתמחות" או "ההוראה")

כפיפות המאמן למתמחה

1. בביקורת שנערכה בחברה לניהול תיקים נמצא, כי המאמן היה כפוף במשך חלק מתקופת ההתמחות למתמחה, אשר כיהן כמנכ"ל חברת ניהול תיקים, בניגוד לסעיף 1.8 להוראת ההתמחות, הקובע כי "התמחות לא תחשב נאותה כאשר המאמן כפוף למתמחה ביחסי העבודה ביניהם או היה כפוף לו בעבר". פרט זה לא קיבל ביטוי בדיווחי החברה לרשות במסגרת הבקשה לרישום מתמחה ("טופס 4"), בו הצהיר המאמן כי: "במסגרת עבודתי ומתוקף תפקידי אינני כפוף למתמחה וכן לא הייתי כפוף לו בעבר", ואף לא נמסר לצוות הביקורת במהלך הביקורת בחברה.

מעקב אחר שעות העבודה

2. בביקורות שנערכו בחברות ניהול תיקים נמצא שלא מבוצע רישום נוכחות יומי של המתמחה, בין באמצעות שעות נוכחות ובין בדרך של רישום ידני. במקרים אחרים נמצא שהמאמן רשם באופן ידני, שאינו מסתמך על דיווח פרטני של שעות ההתמחות, כי נוכחות המתמחה בשבוע מסוים הייתה מעל 30 שעות. במקרים נוספים נמצא שהמעקב אחר שעות העבודה של המתמחה מבוצע ברמה רבעונית בלבד. לדעת סגל הרשות, בהעדר רישום יומי של שעות הנוכחות, המעקב אחר נוכחות המתמחה אינו אפקטיבי. מצופה מהמאמן לבצע רישום יומי של שעות ההתמחות, עיסוקיו ופעולותיו של המתמחה, על מנת שניתן יהיה לוודא שהן תוקדשנה כולן לעיסוקים הקשורים באופן ישיר להתמחות, כמתחייב בסעיף 1.5 להוראה, ובדרך זו לאפשר ביצוע מעקב אפקטיבי אחר רישום תכנית ההתמחות.

3. במספר ביקורות שנערכו בחברות ניהול תיקים ואצל יועצי השקעות עצמאיים, נמצא שרוב שעות ההתמחות לקראת קבלת רישיון, הוקדשו ללימוד חומר תאורטי, מבלי שניתנה למתמחה אפשרות להתנסות מעשית משמעותית, וזאת מהסיבות הבאות:

א. פעילות החברה הינה בתחום מאוד מצומצם, כך שהמתמחה אינו נחשף למגוון מספק של נושאים ברמה מעשית;

ב. מספר לקוחות החברה מצומצם והמתמחה אינו נחשף במהלך התמחותו לקשר מול לקוח – המתמחה אינו נפגש עם לקוחות, אינו מתנסה בהליך של החתמת לקוח על

הסכם ניהול ואינו מתנסה בהליך של ברור צרכיו של לקוח, כמצוין בסעיף 2.3 להוראה¹;

ג. פעילות המסחר בחשבונות לקוחות החברה מועטה ביותר, עד כדי כך שכלל לא מתבצעת פעילות בחשבונות הלקוחות לאורך זמן, והמתמחה ממעט לבצע פעולות מסחר במערכת המסחר הקיימת בחברה.

התמחות הינה תנאי לקבלת רישיון יועץ השקעות, משווק השקעות ומנהל תיקים, על ידי מבקש יחיד, ומטרתה לתת למבקש הרישיון את הכלים הנדרשים, את הניסיון ואת הידע המעשיים על מנת להכשירו לפעול כבעל רישיון בתום תקופת התמחותו. התמחות, אשר מוקדשת ברובה הגדול ללימוד עצמאי בנושאים תיאורטיים, אין בה כדי להשיג את התרומה הנדרשת והמצופה להכשרתו של המתמחה ואיננה מהווה התמחות נאותה. בהתאם לכך, לא יאשר סגל הרשות התחלת התמחות וסיום התמחות מקום בו נמצא שהמתמחה לא עתיד לצבור או לא צבר ניסיון מעשי משמעותי.

נהלים

4. בביקורת שנערכו בחברות ניהול תיקים, נמצא שנוהל ההתמחות (סעיף 1.3 להוראה) הקיים בחברה חסר ואינו מקיף את כלל התהליכים הקשורים לקבלת מתמחים והכשרתם. מצופה מהחברה לקבוע נוהל התמחות שיכלול את כלל התהליכים שיבטיחו את קיומה של הוראת ההתמחות באופן אפקטיבי, כדלהלן: פרוצדורות הנדרשות בתהליך ההתמחות (רישום שעות עבודתו של המתמחה, פרוט פעולותיו ועיסוקיו של המתמחה במהלך עבודתו), תוכן ההתמחות (נושאי ההתמחות ו/או הפניה לתוכנית ההתמחות), והוראות בעניין משך ההתמחות, סיום ההתמחות, תיעוד ובקרה.

5. בביקורת שנערכה בחברת ניהול תיקים נמצא כי המתמחה לא קרא את נהלי החברה מיום תחילת התמחותו, במשך כשלושה וחצי חודשים, למרות הנחייה של מאמנו לעשות כן. מצופה מהמאמנים לוודא שהמתמחים מכירים את נהלי החברה הרלוונטיים להתמחות וכן שהנהלים הובנו והוטמעו אצל המתמחים, כנדרש בסעיף 2.2 להוראת ההתמחות.

בקרה בנושא יישום תוכנית התמחות

6. בביקורת שנערכה בחברה לניהול תיקים ואצל משווק השקעות, נמצא שמעקב ובקרה אחר יישום תוכנית ההתמחות מתבצעים על גבי טופס משותף, באופן המתייחס לשני המתמחים יחדיו מבלי להבחין ביניהם. במקרה נוסף עלה, כי המעקב אחר התכנים העיקריים בהם עסק המתמחה מבוצע אחת לרבעון בלבד. לדעת סגל הרשות, בהעדר רישום פרטני, נפרד ומפורט לגבי עיסוקיו ופעולותיו של כל מתמחה ומתמחה, המעקב אחר יישום תוכנית התמחות אינו אפקטיבי. מצופה מהמאמנים לבצע מעקב שוטף ובתדירות גבוהה לגבי כל מתמחה באופן נפרד על גבי טופס נפרד, בדומה למעקב המתבצע אחר משך ההתמחות.

¹ למען הסדר יובהר, כי אין באמור כדי לשלול את נאותות ההתמחות במנהל קרן, התמחות אשר הינה אפשרית בהתאם להוראות החוק.

תוכן ההתמחות

7. במספר ביקורות שנערכו אצל מנהלי קרנות נאמנות, נמצא שהמתמחים בניהול תיקי השקעות לא נחשפו לפעילויות בתחום הליבה של ניהול השקעות, כך שעיקר זמנו של המתמחה, שעבד כמשווק אצל מנהל הקרן טרם תחילת ההתמחות, הוקדש גם במהלך ההתמחות לתפקידו כמשווק, פעילות שעיקרה שיווק קרנות נאמנות ליועצי ההשקעות בבנקים. נמצא כי היו ימים רצופים בהם המתמחה לא עסק בנושאי הליבה של ההתמחות בניהול תיקים. בימים רבים במהלך ההתמחות המתמחה יצא לפגישות במסגרת עבודתו כמשווק וכלל לא נכח במשרד מנהל הקרן בו נמצא מאמנו.

חוק הייעוץ מאפשר התמחות בניהול תיקים אצל מנהל קרן, אף על פי שאופי הפעילות אצל מנהל קרן שונה מחברת ניהול תיקים ואינו מאפשר למתמחה התנסויות שונות, כדוגמת קשר עם לקוחות ועבודה שוטפת מולם. בבסיס מתן אפשרות זו, למרות החסר, עומדת העובדה כי פעילויות הליבה של קבלת החלטות השקעה וביצוע ההשקעות הן אינטנסיביות, נעשות במגוון גדול של מוצרים ובהיקפים גדולים. על המתמחה למצות את ההכשרה שהתמחות במנהל קרן יכולה להציע בתחום פעילויות הליבה, ולהיחשף אליהן באופן אינטנסיבי כעיסוק עיקרי במסגרת ההתמחות. בנוסף, על מנת להקנות למתמחה התנסות מעשית משמעותית שתפצה על היעדרם של לקוחות אצל מנהל הקרן, סגל הרשות ממליץ, מקום בו הדבר אפשרי, שהמתמחה ייחשף להתנסויות מעשיות ומעשירות, כדוגמת הצטרפות לפגישה עם לקוחות של חברה אחות של מנהל הקרן – חברת ניהול התיקים, לצורך לימוד והכרה של תהליך החתמה על הסכם ניהול וביצוע הליך ברור צרכים, כדי שניתן יהיה להכיר בהתמחות כהתמחות נאותה.

הליך אישור ההתמחות

8. בביקורות שנערכה בחברת ניהול תיקים, ביחס להתמחות מקוצרות בניהול תיקים המבוצעת על ידי יועצי השקעות או משווקי השקעות המבקשים להמיר את רשיונם לרשיון מנהל תיקים אשר קיבלו מהרשות פטור חלקי מהתמחות בניהול תיקים (להלן: "משדרגי רישיון")², מצאנו שלא קיימת הפרדה בדיווח השעות של משדרגי הרישיון בין השעות המוקדשות להתמחות לבין השעות המוקדשות לתפקידם הנוסף. חוסר הפרדה זה יוצר קושי לקבוע האם משדרג הרישיון הקדיש את הזמן הנדרש לצורך השלמת תקופת ההתמחות.

על מנת שהמעקב אחר משדרגי הרישיון בחברה, הנושאים בתפקידים נוספים, יהיה אפקטיבי, כך שניתן יהיה לזהות בברור את מניין השעות המוקדש לביצוע ההתמחות, נדרש לדעת סגל הרשות לתעד את הדיווח על אודות שעות ההתמחות בנפרד.

² http://www.isa.gov.il/LicensingConsultancyLaw/getting%20a%20license/Discharge/Documents/IsaFile_1603153.pdf